

สัญญาที่ไม่เป็นธรรม

พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ๒๕๔๐

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์นุชทิพย์ ป.บรรจงศิลป์

โดยสภาพของสังคมไทยปัจจุบัน ความเหลื่อมล้ำของบุคคลทั้งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สติปัญญา ความเป็นอยู่จึงทำให้ สังคมมีสภาพปลาใหญ่กินปลาเล็ก หรือคนโง่ เป็นเหยื่อของคนฉลาด คือ คนที่มีอำนาจหรือ ฐานะที่เหนือกว่าคนทั่วไปในด้านต่างๆ มักจะ เอาเปรียบคนอื่นที่ด้อยกว่าตน ที่พบมากใน ปัจจุบันคือ การทำนิติกรรมสัญญาเอาเปรียบ เอาเปรียบคู่สัญญา เช่น สัญญาระหว่างผู้บริโภค กับผู้ประกอบการธุรกิจการค้า หรือวิชาชีพ หรือ เป็นสัญญาสำเร็จในรูปแบบต่างๆ ที่เป็นการ เอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควรเข้า ลักษณะ "มัดมือชก" คือ ถ้าไม่ยอมตกลงทำ สัญญาตามเงื่อนไขก็ต้องเข้ามาทำธุรกิจด้วย

ความไม่เป็นธรรมในสัญญาเกิดขึ้น และทับถมกันมาเป็นเวลานาน เพราะกว่าผู้ ที่ถูกเอาเปรียบจะรู้ตัวก็สายเกินไปเสียแล้ว

และแม้คดีฟ้องร้องต่อศาล ศาลเองก็ต้องตัดสินไปตามตัวบทกฎหมาย เพราะคู่สัญญาฝ่าย ที่เสียเปรียบเป็นผู้ตัดสินใจเข้าทำสัญญาเอง ศาลจึงไม่อาจจะตัดสินให้เพี้ยนไปจากตัว กฎหมายได้

บัดนี้รัฐได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เบาบางลงด้วยการประกาศใช้ "พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ๒๕๔๐" เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ โดยให้เริ่มใช้วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้มุ่งที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวให้เบาบางลง โดยขอบเขตของพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้ศาลมีอำนาจที่จะปรับลดการเอาเปรียบที่มากเกินไปและสามารถพิพากษาให้มีผลบังคับกันได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมตามสมควรแก่กรณี ฉะนั้นพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักคือการแก้ไขความไม่เป็น

* คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : น.ม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ธรรมทางสัญญา รวมทั้งให้อำนาจศาลเข้าไปตรวจสอบความไม่เป็นธรรมในนิติกรรมอื่นที่ใกล้เคียงกับสัญญาได้ เช่น ประกาศหรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด เป็นต้น

แนวทางแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว พอสรุปสาระสำคัญที่ศาลมีขอบเขตการตรวจสอบด้วยความเป็นธรรมแห่งนิติกรรมสัญญา ซึ่งกระทำขึ้นระหว่างเอกชนด้วยกัน และหน่วยงานของรัฐกับเอกชนด้วย ทั้งนี้ กำหนดให้ใช้นิติกรรมสัญญา ๘ ประเภท (ตามบัญญัติไว้ในมาตรา ๔ ถึงมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้) ดังต่อไปนี้

(๑) สัญญาระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ

(๒) สัญญาสำเร็จรูป

(๓) สัญญาขายฝาก

(๔) ข้อตกลงจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพการงาน และข้อตกลงจำกัดเสรีภาพในการทำนิติกรรมเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ

(๕) ข้อตกลง ยกเว้น หรือ จำกัดความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจการค้า หรือ วิชาชีพเพื่อความคุ้มครองหรือการรอนสิทธิในทรัพย์สินที่ส่งมอบให้แก่ผู้บริโภค ตามสัญญาที่ทำระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ

(๖) ข้อสัญญาที่ให้สิ่งใดไว้เป็นมัดจำ

(๗) ข้อตกลงประกาศหรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อละเมิดหรือผิด เพื่อละเมิดหรือผิดสัญญา

(๘) ความตกลงหรือความยินยอมของผู้เสียหายในคดีละเมิด

อนึ่งนิติกรรมสัญญาทั้ง ๘ ประเภทที่อยู่ภายใต้ศาลตรวจสอบถึงความเป็นธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายให้รวมทั้งสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างเอกชนด้วยกันเองและระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชน เช่น สัญญาสัมปทานต่างๆ เป็นต้น

หมายเหตุ นิติกรรมสัญญาอื่นๆ นอกจากที่ระบุใน (๑) - (๘) ไม่อยู่ในขอบเขตของพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพราะฉะนั้นศาลไม่อาจจะก้าวล่วงเข้าไปเปลี่ยนแปลงหรือปรับลดได้ รวมทั้งนิติกรรมหรือสัญญาที่ทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับด้วย

นิติกรรมสัญญาดังระบุใน (๑) - (๘) แม้จะเข้าข่ายว่าไม่เป็นธรรม แต่ไม่ตกเป็นโมฆะ ข้อสัญญาเหล่านั้นมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายหากแต่ศาลมีขอบเขต อำนาจที่จะวินิจฉัยว่า แค่นั้นเพียงไร จึงจะเป็นธรรม และพอสมควรแก่กรณี โดยมีแนวทางที่กฎหมายให้ศาลใช้ดุลพินิจโดยพิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ทั้งปวง (มาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.๒๕๔๐) ได้แก่

(๑) สภาพของคู่สัญญาในด้านต่างๆ ได้แก่ ความสุจริต อำนาจต่อรอง ฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจ ความสันทัดจัดเจน ความคาดหมาย แนวทางที่เคยปฏิบัติทางเลือกอย่างอื่น และทางได้เสียทุกอย่างตามสภาพที่เป็นจริง

(๒) ปกติประเพณีของสัญญานั้น

(๓) เวลาและสถานที่ในการทำสัญญา หรือการปฏิบัติตามสัญญา

(๔) การรับภาระที่หนักกว่ามากของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

อย่างไรก็ตามมีกรณียกเว้นอยู่ ๓

กรณี ที่พระราชบัญญัติให้เสียเปล่าไปทั้งหมด คือ ตกเป็นโมฆะจะนำมาบังคับกันไม่ได้ ได้แก่

(๑) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ เพื่อความชำรุดบกพร่องเพื่อการรอนสิทธิในทรัพย์สินที่ส่งมอบให้แก่ผู้บริโภค โดยผู้บริโภค มิได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องหรือเหตุแห่งการรอนสิทธินั้นในขณะทำสัญญา (มาตรา ๖)

(๒) ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าเพื่อยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่นซึ่งผู้ตกลง ผู้ประกาศ หรือผู้แจ้งความต้องรับผิดชอบ (มาตรา ๘ วรรค ๑)

(๓) ความตกลง หรือความยินยอมของผู้เสียหายในคดีละเมิด ซึ่งลักษณะต้องห้ามชัดแจ้ง โดยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (มาตรา ๙)

ปัญหาอาจมีได้ว่าหากคู่สัญญาจะระบุทั้งสองฝ่ายยอมมิให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน คืออาจจะเป็นกรณีการทำสัญญาหลัก เลี่ยงกรณีการบังคับตามพระราชบัญญัตินี้ เช่น นักกฎหมายให้ตกเป็นโมฆะ (มาตรา ๑๑) ผลในเรื่องนี้จึงเห็นได้ว่าในแง่การพิจารณาคดี บทบัญญัติเรื่องข้อสัญญาไม่เป็นธรรมนี้เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แม้คู่ความจะมีได้ ยกขึ้นกล่าวอ้างในประเด็นแห่งคดีก็ตามศาลก็มีอำนาจยกข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนี้ขึ้นมาวินิจฉัยได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๑๔๒ (๕) และมาตรา ๒๕๕ วรรค ๒ ประกอบมาตรา ๒๔๙ วรรค ๒)

นอกจากนั้นในเรื่องผลย้อนหลังในการนำกฎหมายนี้มาใช้บังคับกับสัญญาต่างๆ ที่ได้ทำกันขึ้นก่อนหน้าที่กฎหมายนี้จะใช้บังคับ มาตรา ๑๒ ของบทบัญญัติว่า "พระราชบัญญัตินี้มิใช่บังคับแก่นิติกรรม หรือสัญญาที่ทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ" ฉะนั้น นิติกรรมสัญญาที่ทำกันขึ้นก่อนวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๑ (ซึ่งเป็นวันเริ่มต้นการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้) จึงไม่อยู่ในขอบเขตของการเข้าไปตรวจสอบของศาลตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้

มีข้อที่น่าสังเกตว่าผู้ที่เสียเปรียบในการปฏิบัติไปตามสัญญาจะเป็นผู้ที่อ้างข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งเรื่องนี้บางครั้งเป็นการยากในการพิจารณาถึงข้อได้เปรียบหรือเสียเปรียบ กฎหมายจึงมีหลักให้พิจารณาว่าต้องเป็นการได้เปรียบที่เกินสมควรจึงทำให้ข้อสัญญา และอาจถูกศาลปรับลดให้เหลือเพียงเท่าที่เป็นธรรม และพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

(๑) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่เกิดจากการผิดสัญญา

(๒) ข้อตกลงให้ต้องรับผิดชอบหรือภาระมากกว่าที่กฎหมายกำหนด

(๓) ข้อตกลงให้สัญญาสิ้นสุดลงโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือให้สิทธิบอกเลิกสัญญาได้ โดยอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ

(๔) ข้อตกลงให้สิทธิที่จะไม่ปฏิบัติตามสัญญาข้อหนึ่งข้อใดหรือปฏิบัติตามสัญญาในระยะเวลาที่ล่าช้าได้ โดยไม่มีเหตุอันสมควร

(๕) ข้อตกลงให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกร้องหรือกำหนดให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องรับภาระเพิ่มมากกว่าภาระที่เป็นอยู่ในเวลาทำสัญญา

(๖) ข้อตกลงในสัญญาขายฝากที่ผู้ซื้อฝากกำหนดราคาสินได้สูงกว่าราคาขาย บวกอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี

(๗) ข้อตกลงในสัญญาเช่าซื้อที่กำหนดราคาเช่าซื้อ หรือกำหนดให้ผู้เช่าซื้อต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร

(๘) ข้อตกลงในสัญญาบัตรเครดิตที่กำหนดให้ผู้บริโภคต้องชำระดอกเบี้ย เบี้ยปรับ ค่าใช้จ่าย หรือประโยชน์อื่นใดสูงเกินกว่าที่ควร ในกรณีที่ผิดนัดหรือเกี่ยวเนื่องกับการผิดนัดชำระหนี้

(๙) ข้อตกลงที่กำหนดวิธีคิดดอกเบี้ยทบต้นที่ทำให้ผู้บริโภคต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร

ตัวอย่างของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ได้แก่

(๑) กรณีบริษัทขายรถยนต์ ก. ขายรถยนต์ใหม่ให้กับนาย ข. โดยกำหนดข้อตกลงในสัญญาซื้อขายว่า "ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง หรือเพื่อการรอนสิทธิที่เกิดขึ้นจากเหตุใดๆ ทั้งสิ้น"

หลังจากที่ นาย ข. ได้รับมอบรถยนต์ใหม่มาแล้ว จึงพบว่าเครื่องยนต์บางส่วนมีความบกพร่องซึ่ง นาย ข. ไม่รู้ขณะทำสัญญาซื้อขาย จึงเรียกให้บริษัท ก. รับผิดชอบ เช่นนี้ บริษัท ก. จะยกเอาข้อสัญญาดังกล่าวไม่มีผลใช้บังคับได้ นาย ก. ผู้ขายต้องรับผิดชอบผู้ซื้อในความเสียหายที่เกิดขึ้น

(๒) ในสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินแปลงหนึ่ง ผู้จะซื้อจะวางเงินมัดจำไว้ ๑๐๐,๐๐๐ บาท กำหนดวันจดทะเบียนโอนและชำระราคากันไว้แน่นอนเป็นสำคัญ หากผู้ซื้อจะไม่ชำระราคาตามกำหนดยอมให้รับมัดจำถ้าผู้ขายไม่ไปจดทะเบียนโอนที่ดินให้ตามสัญญายอมให้ผู้ซื้อ

ปรับ ๑๐๐,๐๐๐ บาทเช่นกัน ในสัญญาประเภทนี้ ถ้าต่อมาฝ่ายผู้ขายผิดสัญญาไม่จดทะเบียนโอนให้ ผู้จะซื้อบอกเลิกสัญญาและฟ้องเรียกเบี้ยปรับได้ แต่ถาปรากฏว่าการผิดสัญญาของผู้จะขายมิได้ทำให้ผู้จะซื้อเสียหายเลยเพราะระยะนั้นที่ดินกำลังราคาตก ที่ผู้จะซื้อบอกเลิกสัญญาได้ก็นับว่าเป็นประโยชน์แก่ผู้จะซื้ออยู่แล้ว เช่นนี้ ศาลอาจลดจำนวนเงินเบี้ยปรับที่กำหนดไว้ในสัญญาลงจนหมดเลยก็ยังได้

(๓) คนไข้ทำความตกลงหรือให้ความยินยอมแก่แพทย์และโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งว่าแม้การรักษาตามวิธีการของแพทย์และโรงพยาบาลนั้นจะทำให้คนไข้ได้รับอันตรายแก่ชีวิตร่างกายหรืออนามัย ด้วยความประมาทเลินเล่อของผู้ใดที่ไม่ตั้งใจเอาความ เช่นนี้แม้ความตกลงหรือความยินยอมนั้นจะมีได้ต้องห้ามขัดแย้งตามกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนจึงไม่ต้องห้ามที่จะยกขึ้นอ้าง แต่ก็เข้าลักษณะเป็นข้อตกลงที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าเพื่อยกเว้นความรับผิดชอบเพื่อละเมิด ในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น อันเกิดจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของผู้ตกลง หรือของบุคคลอื่นซึ่งผู้ตกลงจะต้องรับผิดชอบด้วยจึงจะนำมาเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบไม่ได้เลย

(๔) ผู้เช่าสถานที่จอดรถยนต์ ทำความตกลงหรือความยินยอมให้ไว้กับผู้ให้เช่าว่า แม้ผู้ให้เช่าหรือลูกจ้างจะกระทำโดยประมาทเลินเล่อให้เกิดความเสียหายแก่รถยนต์ของผู้เช่า ผู้เช่าก็ไม่ตั้งใจเรียกร้องค่าเสียหายใดๆ ทั้งสิ้น เช่นนี้แม้จะไม่ต้องห้าม แต่ก็เข้าลักษณะเป็นข้อตกลงที่ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นความรับผิดชอบในกรณีอื่นไม่เป็นโมฆะ ดัง

นั้นจึงมีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี

(๕) สถาบันการเงินหนึ่งทำสัญญาสำเร็จรูปให้ลูกค้ากู้เงินโดยมีข้อตกลงให้ผู้ใหญ่ (เจ้าหนี้) มีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกให้ชำระเงินคืนเมื่อใดก็ได้ โดยไม่พิจารณาถึงข้อว่าผิดสัญญาหรือไม่ เช่นนี้สถาบันการเงินถือเป็นผู้ได้เปรียบจึงจัดเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

(๖) ธนาคารผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตกำหนดข้อสัญญาผู้ใช้บริการว่าถ้าผิดนัดไม่ชำระค่าบริการจะต้องเสียดอกเบี้ย เงินเพิ่มอื่นๆ อีกหลายรายการรวมแล้วมีอัตราที่สูงกว่าดอกเบี้ยปกติที่ธนาคารให้สินเชื่อและเรียกเก็บจากลูกค้า

(๗) สัญญาให้ทุนไปเรียนต่อต่างประเทศ โดยมีข้อกำหนดตกลงว่าผู้รับทุนหลังจากจบกลับมาแล้วต้องทำงานให้กับผู้ให้ทุนชดใช้เป็นเวลา ๓ เท่า ของระยะเวลาที่ศึกษานั้นจะถูกรับเป็นเงินจำนวน ๑๐ เท่าของเงินที่ใช้ไปในการศึกษา ดังนี้แม้จะเป็นสัญญาต่างตอบแทนที่คู่สัญญาสมัครใจ แต่อาจเขาขอสัญญาที่ไม่เป็นธรรมได้ เพราะผู้รับทุนต้องรับภาระมากกว่าที่จะพึงคาดหวังได้ตามปกติ ศาลอาจปรับลดให้บังคับกันได้เท่าที่เป็นธรรม

(๘) สัญญาเช่าซื้อมีข้อตกลงว่าหากผู้เช่าซื้อผิดสัญญาผู้เช่าซื้อจะต้องชดเชยราคาารถต่อเมื่อผู้เช่าซื้อไม่นำรถมามอบคืนแก่ผู้ให้เช่าซื้อ ข้อเท็จจริงหากบริษัทยืรถคืนไปแล้วเขาไปขายจะฟ้องเรียกราคาที่ยังขาดอีกไม่ได้ เป็นการเรียกเอาราคาารถสองต่อซึ่งถือว่าไม่เป็นธรรมแก่ผู้เช่าซื้อ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้จะวางแนวทางให้พิจารณาว่า ข้อสัญญา

ใดทำให้คู่สัญญาได้เปรียบเสียเปรียบ แต่ศาลจะปรับลดให้ได้ต้องเป็นการได้เปรียบมากเกินไป หรือหากมีลักษณะที่ผลนั้นทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติหรือรับภาระเกินกว่าที่วิญญูชนจะพึงคาดหวังได้ตามปกติ

การให้อำนาจตรวจสอบโดยศาลตามพระราชบัญญัติฉบับนี้อาจเกิดปัญหาในแง่การใช้ดุลพินิจในการปรับลดสภาพบังคับของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม คือให้มีผลบังคับกันได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี เพราะที่ผ่านมาการตีความตามกฎหมายและสัญญาฉบับเดียวกันนั้นกฎหมายเองยังตีความกฎหมายและสัญญาฉบับเดียวกันผิดแผกแตกต่างกันไป ดังนั้นพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติเครื่องมือเพื่อช่วยในการวินิจฉัย โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๓ รวม ๑๓ ประการ ซึ่งนับเป็นความกว้างขวางแห่งดุลพินิจที่ศาลสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือได้ โดยสรุปดังนี้ คือ

- (๑) ความสุจริตของคู่สัญญา
- (๒) อำนาจต่อรองของคู่สัญญา
- (๓) ฐานะทางเศรษฐกิจของคู่สัญญา
- (๔) ความรู้ความเข้าใจของคู่สัญญา
- (๕) ความสันตติจิตเจตนาของคู่สัญญา
- (๖) ความคาดหวังของคู่สัญญา
- (๗) แนวทางที่คู่สัญญาเคยปฏิบัติต่อกัน
- (๘) ทางเลือกอย่างอื่นของคู่สัญญา
- (๙) ทางได้เสียทุกอย่างของคู่สัญญาตามสภาพที่เป็นจริง
- (๑๐) ปกติประเพณีของสัญญาชนิดนั้น
- (๑๑) เวลาและสถานที่ในการทำ

สัญญาหรือในการปฏิบัติตามสัญญา

(๑๒) การรับภาระที่หนักกว่ามากของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

(๑๓) พุทธิการณ์ทั้งปวง

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนี้หากคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาได้ (มาตรา ๑๓) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอใ้มาให้ความเห็นได้รับค่าจ้าง การ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง (มาตรา

๑๔) ฉะนั้นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายอาจนำผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาหักล้างกัน ซึ่งอาจจะกระทบถึงหลักเกณฑ์การวินิจฉัย และผลบังคับระหว่างสัญญา

โดยสรุปแล้วประโยชน์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้อาจกล่าวได้ว่ามีประโยชน์ต่อประชาชนโดยอาศัยข้อเท็จจริงและปัญหาที่สะสมมาตั้งแต่อดีต แต่เนื่องจากเป็นกฎหมายใหม่ จึงอาจมีผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างมาก และที่สำคัญอาจจะกระทบกระเทือนบทบัญญัติในมาตราต่างๆ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญาสิ่งนี้เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องติดตามกันไป □□